

ZARZĄDZENIE MINISTRA OBRONY NARODOWEJ

z dnia 7 kwietnia 1953

w sprawie trybu postępowania przy zabezpieczaniu i unieszkodliwianiu ujawnionych w terenie i znajdujących się w złomie przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych.

Na podstawie § 5 ust. 3 uchwały nr 982 Prezydium Rządu z dnia 15 listopada 1952 r. w sprawie eliminowania przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych ze złomu metali (Monitor Polski Nr A-100, poz. 1526) i ust. 6 zarządzenia nr 38 Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 marca 1953 r. w sprawie zabezpieczania i zgłaszania min, niewypałów, porzuconej amunicji i innych przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych z okresu działań wojennych (Monitor Polski Nr A-30, poz. 379) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Znajdujący się w terenie w stanie luźnym oraz zgromadzony w zbiornicach wszelki złom metalowy, zawierający przedmioty wybuchowe lub niebezpieczne albo podejrzane o te właściwości, podlega zabezpieczeniu i unieszkodliwieniu w trybie określonym w niniejszym zarządzeniu.

2. Za przedmioty wybuchowe uważa się wszelkiego rodzaju przedmioty o charakterze wojskowym i wojennym, które z uwagi na swą właściwość stwarzają niebezpieczeństwo wybuchu zarówno przy ruszaniu, manipulowaniu, rozkręcaniu, rzucaniu, jak i przy zetknięciu się z wysoką temperaturą, np. wszelkiego rodzaju zapalniki, pociski, bomby lotnicze, pancernownice, granaty, miny, zagwożdżone lufy i zamki, łuski artyleryjskie i karabinowe, czerepy pocisków oraz wszelkiego rodzaju przedmioty, w których znajdują się resztki środków wybuchowych.

3. Za przedmioty niebezpieczne uważa się wszelkie przedmioty o charakterze wojskowym, przemysłowym lub inne, które ze względu na swą zawartość znajdującą się w stanie sprężenia, skroplenia lub rozpuszczenia pod ciśnieniem lub na swą zawartość łatwopalną, żrącą albo trującą stanowią niebezpieczeństwo przy zetknięciu się z wysoką temperaturą, manipulowaniu, rozkręcaniu i rzucaniu nimi, np. butle stalowe, beczki lub naczynia metalowe z płynami łatwopalnymi, żrącymi i trującymi lub z pozostałościami po tych materiałach, gaśnice, oporopowrotniki, zamknięte rury i części aparatury chemicznej itp.

4. Powołane w niniejszym zarządzeniu bez bliższego określenia:

- 1) zarządzenie Prezesa Rady Ministrów — oznacza zarządzenie nr 38 Prezesa Rady Ministrów z dnia 21 marca 1953 r. w sprawie zabezpieczania i zgłaszania min, niewypałów, porzuconej amunicji i innych przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych z okresu działań wojennych (Monitor Polski Nr A-30, poz. 379);
- 2) paragrafy — oznaczają paragrafy niniejszego zarządzenia.

§ 2. Przy przeprowadzaniu przez kierownictwa szkół i nauczycielstwo akcji uświadamiającej wśród młodzieży szkolnej oraz przy przeprowadzaniu przez prezydium gmin-

nych rad narodowych takiej akcji wśród ludności cywilnej (ust. 1 i 3 zarządzenia Prezesa Rady Ministrów) należy w szczególności wyjaśnić, które przedmioty należą do wybuchowych lub niebezpiecznych (§ 1), w stosunku do których należy zachować jak najdalej idące środki ostrożności i w przypadku ich znalezienia w terenie lub podczas zbiórki złomu nie należy ruszać z miejsca lub manipulować nimi (§ 4), lecz niezwłocznie zawiadomić o znalezieniu najbliższy posterunek Milicji Obywatelskiej lub prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej.

§ 3. Posiadacze i administratorzy nieruchomości, kierownicy jednostek gospodarki uspołecznionej (spółdzielni, instytucji, przedsiębiorstw, gospodarstw rolnych) i inne osoby fizyczne obowiązane są stosownie do ust. 2 zarządzenia Prezesa Rady Ministrów zawiadamiać najbliższe organy Milicji Obywatelskiej lub prezydium gminnych (miejskich) rad narodowych o ujawnieniu w terenie, np. w toku prac rozbiórkowych, melioracyjnych, podczas orki, wykopów itp. albo podczas zbiórki złomu — przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych wymienionych w § 1 albo podejrzanych o te właściwości oraz o istnieniu terenów zaminowanych.

§ 4. W przypadku ujawnienia w terenie przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych (§ 1) albo podejrzanych o te właściwości, przedmiotów tych nie wolno ruszać z miejsca, rzucać, rozkręcać, zderzać z innymi przedmiotami, przecinać przy pomocy palników spawalniczych lub w inny sposób oddzielać ich części przed unieszkodliwieniem tych przedmiotów przez wojskowe patrole saperskie lub chemiczne bądź przed wydaniem przez te patrole pisemnego zaświadczenia, że przedmioty te nie posiadają tych właściwości i nadają się do eksploatacji.

§ 5. 1. Po otrzymaniu zawiadomienia o ujawnieniu w terenie przedmiotów wymienionych w § 1 i terenów zaminowanych prezydium gminnych (miejskich) rad narodowych i organy Milicji Obywatelskiej obowiązane są stosownie do ust. 4 zarządzenia Prezesa Rady Ministrów spowodować zabezpieczenie tych przedmiotów lub terenów przez ustawienie ogrodzenia zaopatrzonego znakiem ostrzegawczym (tabliczką z napisem itp.).

2. W przypadkach gdy ujawnione przedmioty wybuchowe lub niebezpieczne albo podejrzane o te właściwości znajdują się na drogach, w miejscach zaludnionych i zabudowanych lub uczęszczanych i zagrażają bezpośrednio życiu ludzkiemu albo ruchowi ludności lub wstrzymują prowadzenie robót budowlanych, melioracyjnych, drogowych, polnych itp., organy wymienione w ust. 1 spowodują niezwłoczne zabezpieczenie tych przedmiotów przez ich ogrodzenie w sposób określony w ust. 1 oraz ustanowienie nad nimi nadzoru i zawiadomią natychmiast telefonicznie lub telegraficznie o ujawnieniu tego rodzaju przedmiotów prezydium wojewódzkiej rady narodowej, które przesyła niezwłocznie odpowiednie wnioski w sprawie unieszkodliwienia tych przedmiotów do właściwego terytorialnie dowódcy okręgu wojskowego.

3. Jeżeli nie zachodzą przypadki określone w ust. 2, organy wymienione w ust. 1 sporządzają co kwartał wykazy terenów zaminowanych i zanieczyszczonych amunicją oraz ujawnionych w terenie przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości i przysyłają te wykazy do prezydium wojewódzkiej rady narodowej, które po ich rozpatrzeniu

i ustaleniu kolejności unieszkodliwienia tych przedmiotów przesyła odpowiednie wnioski do właściwego terytorialnie dowódcy okręgu wojskowego.

§ 6. Ekipy terenowe rejonowych zbiornic złomu, ruchome punkty skupu podlegające składnicom złomu gminnych spółdzielni „Samopomoc Chłopska” lub związków spółdzielni pracy i rzemiosła, kierownictwa szkół, administracje domów i inne organy lub instytucje zajmujące się zbieraniem złomu obowiązane są przy gromadzeniu złomu w terenie do przestrzegania następujących zasad:

- 1) zebrany w terenie złom należy gromadzić w niskich skupiskach na szerokiej przestrzeni z dala od miejsc zaludnionych i zabudowanych lub uczęszczanych;
- 2) zbieranie i przywożenie do miejsc skupu przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości jest niedozwolone;
- 3) organy kierownicze ruchomych punktów skupu złomu lub ekip terenowych obowiązane są pouczać ludność cywilną zbierającą złom o tym, że złom ten dostarczony do punktów skupu nie może zawierać przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości;
- 4) w przypadku dostarczenia przez posiadaczy lub zbieraczy (ludność cywilną) wraz ze złodem przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości, przedmioty te należy złożyć w oddzielnym miejscu z zachowaniem wszelkich środków ostrożności przy ich przenoszeniu ze środków transportowych, z wykluczeniem rzucania tych przedmiotów, wleczenia ich po ziemi lub bruku, uderzania jednego przedmiotu o drugi, podgrzewania przedmiotów itp.;
- 5) o ujawnieniu w nagromadzonym złomie przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości należy niezwłocznie zawiadomić najbliższe organy Milicji Obywatelskiej lub prezydium gminnych (miejskich) rad narodowych (sołtysów), które obowiązane są postąpić w sposób określony w § 5.

§ 7. 1. Złom nagromadzony przez ludność cywilną może być przekazany do składnic lub rejonowych zbiornic złomu dopiero po skontrolowaniu, czy nie zawiera przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości.

2. Przewożenie złomu przez ludność cywilną bezpośrednio do składnic lub rejonowych zbiornic złomu powinno być tak zorganizowane, aby złom ten był skontrolowany przed złożeniem go w składnicy lub zbiornicy.

§ 8. 1. Złom, przywożony do składnic lub rejonowych zbiornic złomu przez ruchome punkty skupu lub ekipy terenowe albo instytucje i inne jednostki zajmujące się zbieraniem złomu, powinien być po przywiezieniu ponownie skontrolowany, czy nie zawiera przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości.

2. W przypadku ujawnienia tego rodzaju przedmiotów nagromadzonych w złomie, należy niezwłocznie zawiadomić właściwe terytorialnie organy wymienione w § 5 ust. 1, a do czasu przybycia wojskowych patroli

saperskich lub chemicznych — złom ten odpowiednio zabezpieczyć przez ogrodzenie i umieszczenie tabliczek ostrzegawczych oraz ustanowienie nadzoru.

§ 9. 1. Przy przesyłaniu złomu transportem kolejowym nadawca powinien każdą przesyłkę zaopatrzyć w umocowaną trwale na wagonie tabliczkę z napisem „Wolne od przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych — skontrolowano”. Na tabliczce powinien być uwidoczniiony podpis kontrolującego i odcisk pieczętki nadawcy, a treść tabliczki powinna być powtórzona w awizie. Za dokonanie ładunku zgodnie z treścią tabliczki ponoszą odpowiedzialność osoby zatrudnione przy ładowaniu przesyłki i kontrolujący.

2. Odbiorca złomu nadsyłanego transportem kolejowym lub innymi środkami transportowymi obowiązany jest do przeprowadzenia ścisłej kontroli, czy przesyłka nie zawiera przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości. W przypadku ujawnienia takich przedmiotów podczas mechanicznego rozładunku złomu pracę należy przerwać i w dalszym ciągu rozładunek przeprowadzać ręcznie z zachowaniem wszelkich środków ostrożności.

3. Ujawnione podczas wyładunku przedmioty wybuchowe lub niebezpieczne albo podejrzane o te właściwości należy ostrożnie złożyć w miejscu odosobnionym, zabezpieczyć je przez ogrodzenie i umieszczenie tabliczek ostrzegawczych i niezwłocznie zawiadomić właściwe terytorialnie organy wymienione w § 5 ust. 1.

§ 10. W hutach i w innych zakładach przemysłowych otrzymujących złom, niezależnie od przeprowadzonej kontroli przy odbiorze i wyładunku złomu, należy przed wsadem do pieca złom ponownie skontrolować, czy nie zawiera przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości, a w przypadku ich ujawnienia zawiadomić bezpośrednio prezydium właściwej wojewódzkiej rady narodowej, w razie zaś nagłej konieczności unieszkodliwienia tych przedmiotów — jednocześnie właściwego dowódcę okręgu wojskowego.

§ 11. 1. Zarządzenie niniejsze stosuje się również do jednostek i przedsiębiorstw wojskowych lub służby bezpieczeństwa publicznego obowiązanych do zbierania i wysyłki złomu.

2. W przypadku ujawnienia przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości na terenie jednostek lub przedsiębiorstw wojskowych i służby bezpieczeństwa publicznego dowódcy tych jednostek obowiązani są odpowiednio je zabezpieczyć przez ogrodzenie itp. i zawiadomić w drodze służbowej właściwego dowódcę okręgu wojskowego. Jeżeli przedmioty wybuchowe lub niebezpieczne albo podejrzane o te właściwości zostały ujawnione poza terenem tych jednostek lub przedsiębiorstw, należy ponadto zawiadomić właściwe terytorialnie organy wymienione w § 5 ust. 1.

§ 12. 1. Po otrzymaniu zawiadomienia o ujawnieniu w terenie, w składnicach, zbiornicach, hutach lub w innych miejscach przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości dowódcy okręgów wojskowych obowiązani są zarządzić wysłanie na miejsce wojskowych patroli saperskich lub chemicznych celem unieszkodliwienia ujawnionych przed-

miotów wybuchowych lub niebezpiecznych, uwzględniając kolejność zgłoszeń i ważność sprawy, określone w § 5 ust. 2 i 3 oraz w §§ 10 i 11.

2. Dowódcy wojskowych patroli saperskich lub chemicznych obowiązani są z dokonanych na miejscu czynności sporządzić odpowiedni protokół. Jeden egzemplarz protokołu należy doręczyć prezydium rady narodowej, organowi Milicji Obywatelskiej lub posiadaczowi złomu, drugi zaś przedłożyć dowódcy okręgu wojskowego.

3. Prezydium rad narodowych, organy Milicji Obywatelskiej oraz jednostki gospodarki społecznej zajmujące się zbiórką, skupem, przerobem, eksploatacją i wysyłką złomu, zgłaszając ujawnienie w terenie lub w złomie przedmiotów wybuchowych lub niebezpiecznych albo podejrzanych o te właściwości, powinny na żądanie dowódcy wojskowego patrolu saperskiego lub chemicznego dostarczyć mu potrzebnych środków transportowych, materiałów lub sprzętu oraz siły roboczej do prac pomocniczych przy unieszkodliwieniu tych przedmiotów. W razie dokonania przez patrol rozminowania gruntów ornych należy ponadto na żądanie dowódcy tego patrolu dostarczyć środków do zaorania tych gruntów.

4. Sposób unieszkodliwiania przedmiotów wybuchowych i niebezpiecznych normują przepisy wojskowe.

§ 13. 1. Prezydium gminnych (miejskich) rad narodowych, organy Milicji Obywatelskiej oraz jednostki gospodarki społecznej powinny niezwłocznie zgłaszać za pośrednictwem prezydentów wojewódzkich rad narodowych właściwemu dowódcy okręgu wojskowego wszelkie nieszczęśliwe wypadki (śmierci, ranienia, cparzenia, zatrucia) albo zniszczenia lub uszkodzenia mienia, powstałe w terenie z powodu działania przedmiotów wybuchowych albo niebezpiecznych, niezależnie od istniejącego obowiązku zgłoszenia o wypadku innym organom.

2. Po otrzymaniu zawiadomienia o wypadku dowódcy okręgów wojskowych zarządzą wysłanie na miejsce wypadku patroli saperskich lub chemicznych celem sprawdzenia, czy w terenie lub w nagromadzonym złomie metali nie znajdują się jeszcze inne przedmioty wybuchowe lub niebezpieczne, które należy unieszkodliwić.

§ 14. 1. Jednostki gospodarki społecznej, które posiadają na swoich terenach nagromadzone przed dniem wejścia w życie niniejszego zarządzenia skupiska złomu, co do którego istnieje przypuszczenie, że może zawierać przedmioty wybuchowe lub niebezpieczne albo podejrzane o te właściwości, powinny przesłać wykazy tych skupisk złomu i ich opisy do właściwego terytorialnie dowódcy okręgu wojskowego.

2. Po otrzymaniu wykazów i opisów wymienionych w ust. 1 dowódca okręgu wojskowego wyznaczy komisję z udziałem rzeczoznawców, które orzekną o sposobie likwidacji lub ewentualnej eksploatacji wymienionych w ust. 1 skupisk złomu.

§ 15. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Minister Obrony Narodowej: *K. Rokossowski*
Marszałek Polski